

מחול בהונג קונג

מאת הניה רוטנברג

ג'ודית הוב עם רקדני להקת "הבאלט של הונג קונג"
Judith Howe and dancers of the "Hong Kong Ballet"

המחול הסיני מתחלק לשתי קטיגוריות. א) מחול סיני קלאסי ורקודי החצר. ב) רקודי פולקלור אתניים. מחול סיני קלאסי קיים כבר כ-4,500 שנה. אלה רקודים אתניים, שאורגנו וסודרו לצורה אומנותית ששמה כבידור לקיסר ולאנשי חצרו. רקודי פולקלור נרקדו בעבר בחגיגות עונתיות.

להקות רקודי פולקלור מגיעות לפסטיבאל מכל רחבי היבשת, מאיים קטנים הפזורים בימים. כך מתאפשר לצבור הרחב לצפות בהם. לאחר מלחמת העולם השנייה קבלו מחולות הפולקלור הסינים צורה אמנותית, במסגרת הפסטיבאלים והפכו לצורת בידור לצבור, במקום תפקידים הקודם לשמש את החגיגות העונתיות בככר הכפר.

בשנת 1981 הקים ממשל הונג קונג את "להקת המחול של הונג קונג". תפקיד הלהקה לקדם את אמנות הרקוד הסיני המסורתי, וכן להציג

כוריאוגרפיות חדשות בנושאים סיניים הסטוריים ובנושאים בני זמננו, הקשורים בסין ובהונג קונג.

ציאנג צ'ינג, כוריאוגרפית סינית אמריקנית, היתה המנהלת האמנותית הראשונה של הלהקה, ותרמה רבות להתפתחותה. כיום הלהקה ברמה בינלאומית, ומונה 35 רקדנים. הרקדנים מקבלים אמונים קבועים, הכוללים מחול סיני קלאסי, רקוד פולקלור סיני, אקרובטיקה, תנועות אופרה, מחול מודרני ובאלט. הלהקה הופיעה בהונג קונג, אוסטרליה, יפן, בריטניה, קוריאה וסין. הלהקה נוהגת להופיע ולהרצות בבתי-הספר ובקהילה, על מנת להרחיב את קהל צופיה, ולקדם את מעמד הרקוד הסיני בחברה.

בשנת 1964 החליט האגף לחנוך ואמנות להקים את הפסטיבאל למחול הראשון לבתי-הספר, מתוך הכרה בחשיבות המחול. במציאות היתה זאת תחרות מחול בין בתי הספר. בשנים הראשונות נכללו שתי קטיגוריות מחול בפסטיבאל. האחת, רקודי פולקלור של המערב והשנייה רקודי פולקלור של המזרח.

בשנת 1964 החליט האגף לחנוך ואמנות להקים את הפסטיבאל למחול הראשון לבתי-הספר, מתוך הכרה בחשיבות המחול. במציאות היתה זאת תחרות מחול בין בתי הספר

הפופולריות של הפסטיבאל גרמה להוצרות מקומות רבים יותר ללמוד רקוד סיני בהונג קונג. רוב המורים המלמדים בבתי הספר מקבלים את הכשרתם המקצועית בסין. בשנים האחרונות מקבלים הרקדנים, נוסף לכך, גם הכשרה בתחום הבאלט. הדבר הביא לטכניקת תנועה רחבה יותר, והעלה את רמת ההוראה של המורים. שיטות הלימוד בסין אומצו על ידי המורים בהונג קונג. בתחילה מלמדים תנועות בסיסיות ומשפטי תנועה ולאחר מכן רקודים שלמים.

להקת המחול הסיני של הונג קונג - "אהבת האבן הירוקה"
Judith Howe and dancers of the "Hong Kong Ballet"

הונג קונג היא מושבה בריטית בת 6 מיליון תושבים, אי לחופה הדרומי של סין. בהונג קונג חיות שתי תרבויות זו לצד זו, תרבות סין ותרבות בריטניה. מזוג תרבויות זה בא לידי בטוי במגוון להקות המחול המצויות. לצד נחול סיני, קימות להקות מחול מודרני ובלט.

למרות שהונג קונג היא חלק מסין מבחינה גיאוגרפית, הרי שמבחינה תרבותית והסטורית התפתחה באופן שונה. מאז מלחמת העולם השנייה עברה תהליכים רבים והפכה מסלע שומם לעיר הקוסמופוליטית והמתוחכמת ביותר באסיה. מאמצע שנות הארבעים החלו להגיע אליה גלי הגירה מסין, אנשים שנמלטו מתהפוכות המשטר שם. לאחר מלחמת העולם השנייה היתה הונג קונג מלאה פליטים, ביניהם אמנים מכל התחומים. לכשרונות אלו לא היה היכן להופיע, או מישהו, שיארגן עבורם הופעות וידאג להם למימון.

הרקוד נחשב בעיני הסינים רק כצורת בידור, שאינה עומדת בקטיגוריה אחת עם אמנות הקליגראפיה, השירה או הציור. זו אחת הסיבות שהרקוד סבל מאוד בתחילת התפתחותו. הורים לא הסכימו לשלוח את ילדיהם ללמוד רקוד מחשש להמיט קלון על המשפחה.

בשנות ה-60 החל הממשל הבריטי לשים דגש על האומנויות, וזאת משתי סיבות: אזרחי הונג קונג חיים בצפיפות עירונית גדולה מאוד, מצב היוצר מתחים רבים.

רמת החיים עלתה, ואפשרה לאנשים יותר זמן פנוי וכסף. בשנים אלו החלו לארגן פסטיבלים וכן הוקמה על ידי הממשל "להקת אופרה סינית", שעסקה באופרה הקנטונזית, על שמו של מחוז קנטון בדרום סין, מחוז מוצאם של רוב המהגרים להונג קונג. באמצע שנות ה-70 נוסד "הפסטיבאל לאמנויות אסיה", והוא אחד ההישגים החשובים של הונג קונג בתחום המחול.

מחולות סיניים קיימים באסיה באלפי ואריאציות, ובהונג קונג אפשר לראותם בכל הפסטיבאלים, ובמיוחד ב"פסטיבאל לאמנויות אסיה", שהוא בעל חשיבות מיוחדת בעולם הרקוד.

"האקדמיה של הונג קונג לאמנויות הבמה" נוסדה בשנת 1984, ומטרתה העיקרית להכשיר אנשים לאמנויות הבמה ולעיצוב בימתי. מתחילתה היתה האקדמיה מודעת למעמדה המיוחד בהונג קונג, כמתוכנת בין תרבות המזרח לתרבות המערב. זה משתקף בארבעת המגמות שלה: מחול, דרמה, מוסיקה ועיצוב במה.

המגמה למחול, בנהולו של קרל וולץ האמריקני, עוסקת בשלושה סגנונות מחול: סיני, מודרני וקלאסי. צוות המורים באקדמיה מוצא מהונג קונג, בריטניה, סין וארה"ב. המגמה היא להכשיר רקדנים מקצועיים ומורים למחול. כמו כן, מעודדים את הסטודנטים לפתח את יצירתיותם העצמאית. האקדמיה מקיימת חילופי סטודנטים ומורים עם סין, ונותנת שיעורי מחול לילדים מוכשרים.

כמו כן, יזמה האקדמיה "פסטיבאל אקדמיות למחול", המפגיש סטודנטים למחול ממקומות שונים בעולם, נותן להם הזדמנות להכיר אחד את חברו, לקחת שיעורי מחול יחד, ולהופיע האחד בפני השני.

להקת הבאלט של הונג קונג נוסדה בשנת 1979. בראשית דרכה נקראה "להקת האקדמיה לבאלט". את שמה הנוכחי "להקת הבאלט של הונג קונג", קבלה בשנת 1983, ויש בה רקדנים מכל רחבי אסיה. במשך שנות קיומה העלתה הלהקה מספר באלטים באורך מלא: "אגם הברבורים", "מפצח האגוזים", "ג'יזל", "לה סילפיד" ו"קופליה". כמו כן בצעה כוריאוגרפיות משל בלאנשין, פטיפה, ויסנט נברדה, אלונזו קינג, צ'ו סאן-גו, גארי טרינדר וברוס סטיבל.

ללהקה גם יחידה לחנוך נוער, המופיעה בבתי הספר ובקהילה, ומביאה אליהם את אמנות הבאלט.

הלהקה המקצועית היחידה בתחום המחול המודרני בהונג קונג היא "להקת המחול בן

זמנו", שהוקמה בסוף שנת 1979 על ידי וילי טסאו, יליד הונג קונג. את הכשרתו קיבל בארה"ב, וכיום הוא משמש כמנהל וכוריאוגרף הלהקה.

מאז הקמתה, העלתה הלהקה הפקות רבות של מחול, המזוהות עם התפתחותה המיוחדת של הונג קונג. כוריאוגרפים נוספים העובדים עם הלהקה הם הלן לאיי, סוני פאנג, קייקו טאקאה וג'ון מיד. רוב הרקדנים בלהקה הם ילידי הונג קונג וחלק מהם בוגרי האקדמיה למחול המקומות.

מלבד הופעות, עוסקת הלהקה גם בפעילות חינוכית, בהרצאות והדגמות בבתי-הספר ומתן שיעורי מחול לחובבים.

הלהקה הופיעה בהונג קונג, טאיוואן, סינגפור, סין, קנדה, קוריאה והפיליפינים.

מאז תחילת שנות הארבעים חלה התפתחות גדולה מאוד בתחום הרקוד בהונג קונג. הרקוד זוכה ליתר הכרה בקרב האוכלוסיה הסינית, יותר אנשים באים לצפות בהופעות מחול, ולוקחים חלק במערכת החנוך בבתי הספר.

למרות כל זאת, עדיין אין מספיק הזדמנויות תעסוקה לכל הרקדנים, ובשל בעיית יוקר המחיה, נאלץ חלקם לשנות את מקצועו או להגר. התלמידים הסינים סובלים מחוסר זמן והתמדה בלמוד הרקוד, מכיון שהם משקיעים את רוב זמנם בלימודים עיוניים, כחלק מערכי החברה הסינית, הרואה בלמודים והשגת תעודה מטרה עליונה.

העדר היצירתיות נובע מחוסר עידוד של בטוי עצמי, אישי, בתרבות הסינית.

השאלה הגדולה היא מה תביא בכנפיה לעולם המחול שנת 1997, השנה בה הונג קונג תשוב לשליטת פקין. חוסר ודאות וחששות קיימים בלב האנשים החיים בהונג קונג. בשנת 1997 חוזרת הונג קונג להיות טריטוריה סינית לאחר 100 שנות שלטון בריטי, ואיש אינו יודע האם תשמר ותפתח סין את השגיה של הונג קונג בתחום הרקוד. האם ישמר בה החופש האמנותי וחופש היצירה?

"מחול המניפה" בביצוע להקת תלמידים
"Fan Dance" performed by students